

První nálezy bobra evropského (*Castor fiber*) v Liberci (severní Čechy)

First records of the European Beaver (*Castor fiber*) in the Liberec town (northern Bohemia)

Martin Pudil

Severočeské muzeum, Masarykova 11, CZ-460 01 Liberec;

e-mail: martin.pudil@muzeumlb.cz

Abstract. The paper summarizes data on recent occurrence of the European Beaver (*Castor fiber*) in the Liberec region and especially in the Liberec town.

Key words: European Beaver, *Castor fiber*, first occurrence, northern Bohemia

Bobr evropský (*Castor fiber*) až do novověku obýval prakticky celou Evropu. Na území České republiky byla původní populace bobrů vyhubena v 18. století. Podobně tomu bylo téměř v celé Evropě, kde zůstalo pouze několik oblastí, kde bobr nebyl vyhuben a ze kterých se po uplatnění ochranných opatření v průběhu 20. století mohli bobři opět rozšiřovat. Pouze jediné z těchto refugií se nacházelo ve střední Evropě, konkrétně na středním Labi v Německu (Anděra & Gaisler 2012). V druhé polovině 20. století navíc došlo na mnoha lokalitách v rámci celé Evropy k reintrodukcím, a to včetně Polska a Německa (Halley & Rosell 2003). V ČR začala reintrodukce až na počátku 90. let v Litovelském Pomoraví (Anděra & Gaisler 2012) a v současnosti je zde několik oblastí trvale a početně osídlených bobry. Jedná se o Český les, Děčínsko a Ústecko, řeku Moravu s jejími přítoky a řeku Odru s přítoky. Nicméně bobr se vyskytuje v celé řadě dalších lokalit (Uhlíková et al. 2013). Všechny populace s výjimkou labské mají svůj původ v reintrodukovaných populacích v okolních zemích (Bavorsko, Rakousko, Polsko) či v ČR (Litovelské Pomoraví). Bobři obývající Labe a jeho přítoky zjevně pocházejí z populace, která přežila na středním Labi v Německu (Benda & Šutera 1996), což bylo potvrzeno také genetickou analýzou (Albrechtová et al. 2011).

V Libereckém kraji nebyli bobři dlouho zjištěni, přestože je zde pro ně řada vhodných biotopů a vyskytují se nejen na nedalekém Děčínsku (Anděra & Gaisler 2012), ale také v povodí Odry a Nisy na polsko-německém pomezí, kde žijí trvale a jsou zde rozšíření prakticky plošně (Halley et al. 2012). Minimálně od roku 2010 je známý výskyt bobrů na Ploučnici v okolí České Lípy (vše AOPK 2016). Zde se nabízí souvislost s populací na Labi a jeho přítocích. Od roku 2011 jsou známy nálezy bobrů také z Frýdlantska, konkrétně z řeky Smědě a jejích přítoků, z okolí Pertoltic a dále z Jindřichovického potoka (vše AOPK 2016). Je pravděpodobné, že se jedná o jedince zatoulané z výše uvedených populací na sever od našeho území. Pravidelné nálezy pobytových známek bobrů na Frýdlantsku jsou známy pouze z okolí Pertoltic (V. Tomášek in litt.), na ostatních lokalitách se bobři zatím trvale neusadili, ačkoliv biotop zde mají odpovídající.

Vzhledem k výše uvedenému rozšíření bobrů se dalo očekávat, že mladí jedinci využijí při hledání nových teritorií také Nisu na českém území a dříve nebo později zde budou zjiš-

tění. Je dobře známo, že bobři se nevyhýbají ani velkým městům. Obvykle jimi však projdou a pokud si mohou vybrat, preferují přírodě bližší biotop s nezapevněnými břehy a dostatkem potravy (Matrková & Vorel 2008).

První údaje o výskytu bobra na českém úseku Nisy pocházejí z Liberce. Dne 14.VII.2016 byl v ranních hodinách nalezen autem sražený bobr na silnici I/35 v bezprostřední blízkosti mimoúrovňové křižovatky u Svárova. Silnice zde prochází souběžně s Nisou a bobr buď obcházel kolmý betonový stupeň v řece, nebo se vydal hledat potravu a dostal se tak na silnici. Usmrcený bobr se stal součástí sbírek Severočeského muzea v Liberci.

Podruhé byl bobr zjištěn 9.IX.2016, v čase 19:05, přímo v centru Liberce, v korytě řeky nedaleko mostu v ulici U Besedy. Nisa je v těchto místech regulovaná a břehy jsou v dlouhém úseku kolmo vyzděné do výšky několika metrů. Zde se pozorovaný jedinec několik minut čistil, přičemž byl vyfocen náhodnými kolemjdoucími. Poté odplaval.

Do budoucna lze očekávat, že se řeky na Liberecku stanou součástí území, které bobři pravidelně využívají.

LITERATURA

- ALBRECHTOVÁ A., VORELA., KORBELOVÁ J., SAVELJEVA., MALOŇ J. & MUNCLINGER P. 2011: Hybridní původ bobrů ve střední Evropě a míra jejich genetické variability. Pp. 20–21. In: BRYJA J., ŘEHÁK Z. & ZUKAL J. (eds): *Zoologické dny Brno 2011. Sborník abstraktů z konference 17.–18. února 2011.*
- ANDĚRA M. & GAISLER J. 2012: *Savci České republiky: popis, rozšíření, ekologie, ochrana. (Mammals of the Czech Republic. Description, distribution, ecology and protection).* Academia, Praha, 285 pp. (in Czech, English summary).
- AOPK ČR 2016: Nálezová databáze ochrany přírody: Castor fiber. *Nálezová databáze ochrany přírody*, http://portal.nature.cz/publik_syst/nd_nalez-public.php?idTaxon=34386.
- BENDA P. & ŠUTERÁ V. 1996: Bobr evropský (Castor fiber albus, Matschie) na řece Labi. *Ochrana přírody* **51** (3): 73–75.
- HALLEY D. J. & ROSELL F. 2003: Population and distribution of European beavers (Castor fiber). *Lutra* **46**: 91–101.
- HALLEY D. J., ROSELL F. & SAVELJEVA A. 2012: Population and Distribution of Euroasian Beaver (Castor fiber). *Baltic Forestry* **18**: 168–175.
- MATRKOVÁ J. & VOREL A. 2008: Biotop bobra na Labi aneb kde taky dokáže bobr přežít. Pp. 125–126. In: BRYJA J., NEDVĚD O., SEDLÁČEK F. & ZUKAL J. (eds): *Zoologické dny České Budějovice 2008. Sborník abstraktů z konference 14.–15. února 2008.*
- UHLÍKOVÁ J., VORELA., ŠÍMA J. & KOSTKAN V. 2014: Program péče o bobra evropského. *Ochrana přírody* **69** (1): 11–14.